

Nr 481.

Av herrar **Persson** i Falla och **Sandwall**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 119, angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 119 angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor m. m. föreslås för ett antal läroverk en organisation med förenad fem- och fyraårig realskolelinje; en dylik organisation föreslås emellertid icke för den grupp av städer, till vilken Askersund hör.

Enligt riksdagens beslut år 1927 skall samrealskolan i Askersund vara organiserad endast med fyraårig realskolelinje, byggd på folkskolans sjätte klass. Detta beslut grundar sig på den av riksdagen 1927 uttalade principen, att anknytning mellan realskolan eller annan motsvarande skolform och folkskolans sjätte klass bör finnas å varje läroverksort. Då i Askersund vid denna tid icke kunde ifrågasättas mer än en realskolelinje, måste ju denna i överensstämmelse med den anförda principen anordnas såsom fyraårig och anknytas till sjätte folkskoleklassen.

Då den fyraåriga realskolelinjen i Askersund år 1928 skulle börja enligt den nya organisationen, visade det sig, att ingen lärjunge anmälde sig till inträde å denna linje. På stadsfullmäktiges ansökan beviljade nu Kungl. Maj:t uppskov med tillämpningen av den nya organisationen under två år. Såvitt man nu kan förutse, torde nämnda linje ej heller kunna börja höstterminen 1930 av brist på lärjungar.

De nu anförda svårigheterna ha föranlett undersökningar, huruvida icke dessa olägenheter skulle kunna undvikas och ändock principen om anknytning till folkskolans sjätte klass upprätthållas. Tanken har då närmast förts till en s. k. »förenad linje» av det slag, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 119 till årets riksdag.

Om den grupp av enkellinjiga läroverk, till vilken Askersunds samrealskola hör, yttra 1927 års skolsakkunniga i sin »Utredning av vissa frågor rörande tillämpning av 1927 års skolorganisation», sid. 12, följande: »Vid läroverk, där realskolan enligt den äldre organisationen varit sexårig men enligt den nya planen skall anordnas som fyraårig, skulle, därest principen om dubbel anknytning tillämpas, denna linje anordnas såsom förenad. Av

skäl, som nedan komma att närmare angivas, anse sig de sakkunniga emellertid icke böra framställa förslag om införande av en förenad linje vid sistnämnda två grupper av realskolor.»

De skäl, de sakkunniga åberopa mot anordnande nu av förenad linje i ifrågavarande grupp av läroverk, äro uteslutande av ekonomisk art; ett genomförande av denna organisation i Askersund skulle medföra ett ökat behov av en ämneslärare.

Mera bestämt uttalar sig skolöverstyrelsen i sitt yttrande över de skolsakkunnigas utredning: »Överstyrelsen finner starka skäl tala för ett utsträckande av de här ifrågasatta jämkningarna jämväl till de enkellinjiga samrealskolorna, vilka de sakkunniga sammanfört under grupperna D och E sid. 19. Såsom framgår av de sakkunnigas yttrande å sid. 20, hava de sakkunniga funnit behovet av förenad linje styrkt även vid dessa läroverk. Då de ifrågasatta deras uteslutande, sker det endast villkorligt och under åberopande av ekonomiska hänsyn: 'Om det vid uppgörandet av organisationsplanen beräknade antalet lärarkrafter med anledning av den här ifrågasatta regleringen ej skall överskridas och följaktligen denna reglering ej skall föranleda någon ökad kostnad'. Från åtskilliga av här berörda skolor har uttalats livlig önskan att erhålla dubbla anknätningsmöjligheter, och då erfarenheterna redan givit vid handen, att tillströmningen till den fyraåriga realskolan å dessa orter varit avsevärt mycket mindre än tidigare till den sexåriga samt då viss risk torde föreligga, att elever i en del fall föredraga en annan närliggande skola med för dem gynnsammare anknätning, synes rättvisan kräva, att en jämkning redan nu vidtages, så att vid de enkellinjiga femåriga realskolorna beredes möjlighet till inträde efter avslutad folkskola och vid de enkellinjiga fyraåriga realskolorna beredes möjlighet till övergång efter fjärde folkskoleklassen. Denna jämkning är visserligen förenad med något ökad kostnad, som i fråga om denna kategori av skolor icke kompenseras genom minskning i antalet parallellavdelningar, men då det icke synes nödvändigt att upprätta en fristående femårig och en fristående fyraårig linje, utan jämkningen kan ske allenast genom den fristående linjens anordnande såsom förenad, bliva dessa kostnader jämförelsevis obetydliga i förhållande till de fördelar, som för de enskilda och av reformen berörda samhällena därigenom ernås. Överstyrelsen vill sålunda med allt eftertryck hava framhållit både det principiellt rättvisa och ur olika synpunkter fördelaktiga i en sådan utsträckning av reformen som den här ifrågasatta, dock utan att vilja definitivt påyrka densamma, därest statsfinansiella hänsyn göra detta för närvarande förbundet med särskilda svårigheter.»

Även departementschefen (prop. sid. 76) finner tungt vägande skäl tala för en sådan utsträckning av den ifrågasatta regleringen, men anser sig av statsfinansiella skäl icke för närvarande böra påyrka en dylik åtgärd.

Frågan om anordnande av en förenad linje i Askersund torde alltså anses

tillfyllest utredd, sakkunskapen erkänner för Askersund obetingat behovet av dubbel anknytning och det rättvisa och billiga i dess tillgodoseende genom den föreslagna anordningen med förenad linje.

En förenad linje vore i Askersund så mycket naturligare, som den på ett osökt sätt skulle ansluta sig till en gammal praxis inom läroverket; i tredje klassen ha nämligen här sedan gammalt begåvade lärjungar från folkskolans sjätte klass med mycket ringa kunskaper i tyska upptagits.

Den av reservanter inom skolöverstyrelsen hävdade uppfattningen, att med hänsyn till den starkt begränsade erfarenhet angående 1927 års läroverksorganisation, som kunnat vinnas under den övergångstid, varunder denna organisation varit i tillämpning, några mera ingripande förändringar i fråga om läroverkens organisation och undervisning nu icke borde företagas, lärar icke kunna göras gällande i fråga om Askersund, där redan vunna erfarenheter med bestämdhet visa, att skolans hela existens äventyras, om den icke får dubbel anknytning till folkskolan.

Askersunds stadsfullmäktige ha också enhälligt, oavsett politisk partisynpunkt, samlat sig kring följande hemställan:

»Till Konungen.

Askersunds stadsfullmäktiges beredningsutskott får härmed på stadsfullmäktiges uppdrag hos Eders Kungl. Maj:t göra följande underdåniga framställning.

Askersunds samskolas kollegium har bland annat hos stadsfullmäktige anfört följande. Om härvarande samrealskola jämlikt 1927 års riksdagsbeslut blir endast 4-klassig, kommer den sannolikt att föra en tynande tillvaro i konkurrensen med den 5-klassiga realskolelinjen i Örebro. Inom hela läroverksområdet finnes blott en folkskola av A-typ, nämligen i staden Askersund, de övriga folkskolorna inom området äro sämre organiserade. Följden härav torde bli, att lärjungar, som vinna inträde i den 4-klassiga realskolan här, äro mindre väl förberedda, och det torde bli endast ett litet fåtal från dessa svaga folkskolor, som våga söka inträde på den 4-klassiga linjen. Till inträdesprövningarna till denna linje här anmälde sig år 1928 ingen sökande, och förhållandet torde bli detsamma innevarande vår. En annan olägenhet med en 4-klassig skola med enkelklasser är svårigheten att få facklärare i samtliga läroämnena, och det torde bli omöjligt att få kompetenta övningslärare, då det lilla samhället ej kan i övrigt erbjuda några utsikter till extraförtjänster. Stadsfullmäktige dela kollegiets bekymmer för det lilla läroverkets framtid, som dock under mer än hundra år varit en kulturbärare i Södra Närke. En utväg att rädda läroverket finna stadsfullmäktige i den av 1927 års skolsakkunniga anvisade utvägen, en kombinerad 4- och 5-klassig linje med samläsning. Härigenom skulle ju vinnas, att studietiden för normalt begåvade lärjungar skulle förkortas med ett år, och en sådan anordning kunde även bli av stor ekonomisk betydelse för staden, ty genom avlastningen av lärjungar från folkskolans 4:de klass till den femklassiga realskolelinjen torde frågan om ny folkskolebyggnad i staden för flera år framåt kunna undanskjutas. Med hänsyn till vad ovan anförts vågar beredningsutskottet i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville medverka

till, att samrealskolan i Askersund snarast måtte få en 4-klassig och en 5-klassig realskolelinje med samläsning.

Askersund den 3 mars 1930.

Underdånigst

För Askersunds Stadsfullmäktige. Dess beredningsutskott.

Wilhelm Lindberg.

H. Sjöström.

Birger Sandelin.

A. R. Norry.

C. H. Johansson.

Rätt avskrivet betygar: Karl Joh. Lönner.

Stadsfullmäktiges sekreterare.»

Den enda verkliga invändning, som kunnat göras mot den av stadsfullmäktige i Askersund förordade åtgärden, är att den skulle åsamka staten en viss kostnad. De statsfinansiella skälen synas emellertid i detta fall näppeligen väga så tungt, att ortens önskningsar därför måste åsidosättas. Det rör sig om en ämneslärarekraft. Å andra sidan gäller det en för orten gammal, högt skattad läroanstalts bestånd och för barnen i staden med omejd möjlighet till realskoleutbildning under samma villkor som vid flertalet gamla realskolor.

På grund av vad sålunda anförts, tillåta vi oss hemställa,

att vid samrealskolan i Askersund den fyraåriga realskolelinjen på sätt i Kungl. Maj:ts proposition nr 119 angives ombildas till en förenad fem- och fyraårig linje med anknytning till folkskolans såväl fjärde som sjätte klass.

Stockholm den 18 mars 1930.

Gunnar Persson.

Fredrik Sandwall.